

Тема. Взаємодія вчителя і вихователя групи продовженого дня

План

1. З історії створення ГПД.
2. Права та обов'язки учасників освітнього процесу групи продовженого дня
3. Специфіка навчально-пізнавальної діяльності у групі продовженого дня
4. Роль та функції вихователя в групах продовженого дня

Рекомендована література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка. 4-те видання, стереотипне: Навчальний посібник / Н.П. Волкова. - К., "Академвидав", 2012. - 616 с.
2. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник, - К.: Знання-Прес, 2003.
3. Педагогіка: Хрестоматія. — 2-ге вид., стер. Допущено МОН / Уклад. А.І. Кузьмінський. — К., Знання, 2006. — 700 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка. Видання 3-тє, стереотипне: Навчальний посібник / М.М. Фіцула. - К., "Академвидав", 2009. - 560с.

Нормативно-правова база:

1. Закон України про освіту від 05.09.2017 № 2145- VIII
2. Закон України "Про повну загальну середню освіту" від 16 січня 2020 року № 463-IX
3. Закон про охорону дитинства від 26.04.2001 №2402-III із змінами
4. Конвенція ООН про права дитини (ООН: Конвенція. Міжнародний документ від 20.11.1989)
5. Наказ МОНУ від 25.06.2018 №677 «Порядок створення груп продовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти»

1. З історії створення ГПД.

Якщо шукати історичне коріння системи продовженого дня в "світовому масштабі", то треба звернутися до Платона. У трактаті "Держава" (IV століття до н. Е.) він змалював ідеал соціального життя і суспільного виховання дітей від колиски до другого ступеня школи філософів, де до 35-річного віку навчалися б майбутні правителі держави і його ідеологи.

На думку Платона, у дошкільному віці (до 7 років), потім у мусическом школі (з 7 до 12 років), палестрі (з 12 до 17 років), ефебії (з 17 до 20 років) та школі філософів (з 20 до 30 років - перший щабель, з 30 до 35 років - другий ступінь) діти, підлітки та юнаки поряд з фізичними можливостями повинні розвивати і свої соціальні здібності.

Платон відмовляє дітям у сімейному вихованні, взагалі прибирає сім'ю як інститут своєї ідеальної держави, вважаючи, що вона тільки зміцнює приватну власність і відволікає громадян від служіння суспільству.

У кінці XIX - початку XX століття ідеї соціального виховання Платона знову привернули увагу педагогів. Світ переживав великі економічні потрясіння, продовольчі

та фінансові кризи, мільйонні імміграції. На цьому тлі все виразніше виявлялися дві тенденції. З одного боку, йшло руйнування сім'ї як головного інституту виховання, який вирощує "синів Вітчизни". Більшість педагогів-теоретиків (П. П. Блонський, Н. К. Крупська, А. В. Луначарський, С. Т. Шацький) брали кризове становище сім'ї як факт, що відбувся і вважали, що чим раніше сімейне виховання буде заміщено громадським, тим краще.

Інші педагогічні діячі (П. П. Каптеров, П. Ф. Лесгафт, А. Н. Острогорський, Л. М. Толстой) відстоювали переконання, що нормальна сім'я є нічим не замінимим органом соціального виховання. На їхню думку, ідеал сім'ї завжди виступає і як головний оплот держави.

Нарешті були педагоги (К. М. Вентуель, П. Наторп, А. С. Макаренко), які вважали, що тільки тісна і добре організоване професіоналами співпраця сім'ї, школи, позашкільних дитячих організацій призведе до правильного соціального виховання.

У нашій країні питання соціального виховання хвилювали педагогічну громадськість і вчених-педагогів і після Жовтневої революції 1917 року.

З перших років Радянської влади молоде пролетарська держава чітко усвідомлювала завдання соціального виховання дітей. Російські педагоги вже на початку ХХ століття вважали за необхідне розвивати у дітей навички соціального життя, соціальну активність, досвід самоврядування, свідомість боргу перед людьми і своєю Батьківщиною.

Православний філософ і педагог В.В. Зіньківський в 1918 році в статті "Соціальне виховання, його завдання та шляхи" писав: "Освіта має не тільки організувати розум, не тільки прищеплювати знання та навички до розумової роботи, він повинен також підготувати до тієї громадянської самодіяльності, який вимагає тепер від всіх нас життя ". Тому, на думку В.В. Зіньківського, школа зобов'язана бути цим "органом соціального виховання".

Педагоги ранньої пори Радянської влади розуміли, що першим кроком у цьому напрямку повинні стати такі форми шкільної роботи, які враховували б природні прагнення дітей і підлітків до спілкування.

В 1918 році в великих містах, де ще зберігся досвід дитячих гуртків і товариств, стали офіційно відкривати клуби для дітей, майданчики для ігор, літні трудові колонії. У Петрограді з 1918 року переважною формою утворення робочих підлітків стали школи-клуби. Працювали вони без певних інструкцій і програм, весь успіх забезпечувався ініціативою і творчістю педагогів і самих учнів (хорова діяльність, драматична, музична, художня; різьба по дереву, столярна, вишивка, шиття; містечка, боротьба).

У 1925 році у великих промислових центрах були створені ФЗС (фабрично-заводські семирічки) - їх називали "школи цілого дня" при фабриках і заводах. Приймали в ФЗС підлітків, які закінчили школу I ступеня (чотири класи початкової школи) і надійшли працювати на дане підприємство. Після 4-5 уроків із загальноосвітніх предметів була перерва на обід, потім три години роботи в цеху під керівництвом майстрів. Далі годинник самопідготовки в бібліотеці чи класних приміщеннях, потім спортивні заняття, художня самодіяльність, гуртки за інтересами. Увечері учні поверталися додому.

Безпосереднє народження продовженого дня як форми освітнього процесу пов'язане з соціально-політичними процесами в суспільстві та педагогічними пошуками

в освіті в період "хрущовської відлиги". Демократичні тенденції в суспільному житті активно підживлювали ідеї подальшого розвитку та вдосконалення системи громадського виховання дітей.

У вересні 1956 року відповідно до рішень XX з'їзду КПРС було прийнято постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР "про організацію шкіл-інтернатів". Вони представлялися як модель майбутнього, як "вогнище комуністичного виховання". Передбачалося, що школи-інтернати не тільки замінять дітям сім'ю, а й захистять від поганого впливу вулиці, від пережитків капіталізму, долучать до праці.

Теоретики-педагоги та їхні політичні куратори переконано вважали, що перебування дітей у школі інтернаті "від дитинства до зрілого віку дасть можливість педагогічному колективу послідовно здійснювати систему виховання, необхідну для формування людини комуністичного суспільства".

В.А. Сухомлинський не міг приховати свою стурбованість наступом на виховні функції сім'ї, неправильне розуміння самої суті суспільного виховання. "Серед сил, які прив'язують людини до рідної землі і рідного народу, на першому місці стоїть сім'я, - нагадує він захопленим організаторам шкіл-інтернатів і застерігає: Чим більше дітей у нас буде виховуватися в школах-інтернатах, тим більше буде людей, що прагнуть у зрілому віці позбавитися від своїх старих батьків".

У 1960 році ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР прийняли постанову "Про організацію шкіл з продовженим днем". Школи цього типу розвивалися швидкими темпами. Але ще більш масовий масштабу набуло розвиток груп продовженого дня. До кінця 80-х років понад 40% учнів початкових класів займалися в режимі продовженого дня.

Однак ставши масовою формою навчально-виховного процесу, режим продовженого дня виявив і недоліки, особливо очевидні в 80-і роки. Про них говорили педагоги, ними обурювалися батьки, вони відштовхували дітей від продовженого. Коротко зазначимо негативні риси:

Часто масове охоплення дітей режимом продовженого дня приводив до формалізму. Школа просто оголошувала про відкриття груп і класів продовженого дня, не даючи батькам вибору. Це ускладнювало життя дітей, які відвідували музичні, художні, спортивні школи, а також повинні були допомагати молодшим або літнім членам сім'ї;

У багатьох школах режим продовженого дня розвертався без належної матеріальної бази. Школи працювали у дві зміни, і для заняття дітей після уроків не було приміщень, обладнаних ігрових майданчиків у шкільних подвір'ях, налагодженого гарячого харчування, медичного контролю;

Не могло не позначатися на якості роботи продовженого дня при його неймовірною масовості і відсутність необхідної кількості кваліфікованих педагогів-вихователів.

Давала себе знати і ізоляція дітей, в подовженому дні школи від життя їхніх ровесників у мікрорайоні, від природного соціуму і навіть, певною мірою, від щоденних контактів і обов'язків у родині.

Демократичні перетворення в нашій школі в 1990-і роки призвели до значного скорочення масштабів використання режиму робочого дня.

Ослаблення виховних функцій сім'ї - тенденція, що зумовила появу режиму продовженого дня в кінці 50-х років, характерна і для теперішнього часу. Сучасні

батьки молодших школярів часто просто не в силах виконувати свої обов'язки, тому що більшу частину дня зайняті на роботі або в її пошуках.

2. Права та обов'язки учасників освітнього процесу групи продовженого дня

1. Права та обов'язки працівників загальноосвітнього закладу з групою продовженого дня та вихованців визначаються статутом, правилами внутрішнього розпорядку, правилами поведінки учнів і цим положенням.

2. Керівник загальноосвітнього закладу (його заступник) несе адміністративну відповідальність за створення необхідних умов для роботи групи продовженого дня та організацію в ній освітнього процесу, забезпечує охорону життя і здоров'я вихованців, організовує гаряче харчування і відпочинок учнів, приймає працівників установ додаткової освіти дітей для роботи в групі продовженого дня, стверджує режим роботи групи, організовує методичну роботу вихователів, здійснює контроль за станом роботи в групі продовженого дня.

3. Вихователь відповідає за стан і організацію освітньої роботи, систематично веде встановлену документацію групи продовженого дня, відповідає за відвідуваність групи вихованцями.

4. Вихованці беруть участь у самоврядуванні групи продовженого дня, організують чергування в групі, підтримують свідому дисципліну.

Питання управління групою продовженого дня

1. Зарахування учнів до групи продовженого дня і відрахування здійснюються наказом загальноосвітньої установи з письмовою заявою батьків (законних представників).

Між загальноосвітнім закладом і батьками учня, що відвідує групу продовженого дня, укладається договір про взаємні зобов'язання.

2. Група продовженого дня може бути організована для учнів одного класу, однієї паралелі класів, одному шаблі навчання, учнів 1-9-го класів.

Ведення журналу групи продовженого дня обов'язково.

3. Діяльність групи регламентується затвердженим режимом дня та планом роботи вихователя. Гранично допустима педагогічне навантаження в групі продовженого дня - не більше 30 годин на тиждень.

4. Кожен організований вихід дітей групи продовженого дня за межі території загальноосвітньої установи повинен бути дозволений наказом з встановленням відповідального за збереження життя і здоров'я вихованців. Маршрути прогулянок, екскурсій за межі території мають бути затверджені керівником.

5. Контроль за станом освітньої діяльності у групі продовженого дня здійснює керівник загальноосвітнього закладу або його заступник (відповідальність визначається наказом).

3. Специфіка навчально-пізнавальної діяльності у групі продовженого дня

Група продовженого дня - форма історично найраніша, але до цих пір вона досить широко поширена. Вона буває двох видів:

1) **одновікових група** охоплює школярів двох і більше класів з одно паралелі.

2) **різновікова група** продовженого дня об'єднує учнів двох або декількох класів різних паралелей.

Самопідготовка.

Особлива організаційна форма роботи молодших школярів у режимі продовженого дня - самопідготовка.

Як і всяка форма освітнього процесу, самопідготовка покликана виконувати кілька **функцій**:

Освітню (систематизація і закріплення знань учнів);

Розвиваючу (розвиток пізнавальних сил учнів: їх уваги, пам'яті, мислення, мови);

Виховну (виховання стійких мотивів навчальної діяльності, навичок культури розумової праці, самоорганізації і самоконтролю, цілого ряду значущих якостей особистості: чесності, працьовитості, відповідальності, самостійності та ін).

Початок самопідготовки визначає **організаційний момент**. Це перш за все підготовка дітьми робочого місця до заняття: розміщення необхідних книг, зошитів, письмового приладдя в порядку на робочому столі, видача словників, посібників, провітрювання приміщень.

Наступний структурний елемент самопідготовки - **постановка мети та мотивація діяльності дітей**.

Прогулянки

Прогулянка - це педагогічно організована форма активного відпочинку дітей. Вона вирішує, перш за все, завдання відновлення розумової працездатності, а також розширення кругозору дітей, розвитку їх пізнавальних інтересів, виховання навичок моральних взаємин. Розглянемо види прогулянок:

Спортивна прогулянка - діти грають у спортивні ігри: хокей, футбол, волейбол, катаються на лижах і ковзанах;

Прогулянка-спостереження - цілеспрямоване спостереження молодших школярів за сезонними змінами в природі, особливостями рослинного і тваринного світу (у шкільному садку, найближчому сквері, парку);

Прогулянка-практикум - для відпрацювання, закріплення життєво необхідних навичок (культури поведінки, правил дорожнього руху);

Прогулянка-завдання - зміст цієї прогулянки визначається завданнями громадському житті школи або планами клубної роботи продовженого дня;

Прогулянка-екскурсія - ознайомити молодших школярів з історією свого міста, району, досягненнями в науці, мистецтві;

Прогулянка-похід - за годину-півтора справжній похід не провести, але можна створити ситуації, де було б багато переміщень на місцевості, несподіваних відкриттів, випробувань навичок орієнтування, взаємодії, дисципліни (гра-пошук);

Прогулянка-творчість - її завдання - викликати у дітей емоційний підйом і організувати їх творчу діяльність (у спілкуванні з природою);

Прогулянка-розвага - на цих прогулянках можна повеселитися, побавитися, поспівати, пожартувати (катання з крижаної гірки, забавні змагання, розгадування цікавих завдань, шарад, показ фокусів).

Клуб по інтересах

У режимі продовженого дня годину-півтора щодня передбачено для занять за інтересами. Це час, як правило, відводять для роботи гуртків, занять хору, ізостудії, студії бального танцю, лялькового театру та ін

Клуб передбачає і більш різноманітні методи організації занять: бесіди-суперечки, обговорення книг та статей, ігри-драматизації, заочні подорожі, конкурси,

турніри. Клуб спонукає вихователя не замикатися у своїй школі, а встановлювати зв'язки з установами додаткової освіти, музеями, бібліотекою, залучати фахівців з числа батьків, колишніх випускників школи, захоплених і цікавих людей.

4. Роль та функції вихователя в групах продовженого дня

Спеціальність вихователя режиму продовженого дня ще тільки складається, немає достатньо повної її професіограми.

У плані роботи на тиждень чітко повинні бути прописані основні режимні моменти та заходи (без вказівки точного часу), мета і завдання їх організації на кожен день (відповідно до Додатку).

Основними напрямками планування є:

збереження здоров'я та формування здорового способу життя;

забезпечення вихованості учнів;

забезпечення загального основного освіти.

Посадові інструкції педагога-вихователя.

Педагог-виховatelj планує і організовує життєдіяльність учнів (вихованців, дітей) і здійснює їх виховання. Проводить повсякденну роботу, що забезпечує створення умов для їх соціально-психологічної реабілітації, соціальної і трудової адаптації. Використовує різноманітні прийоми, методи і засоби навчання. На основі вивчення індивідуальних особливостей, рекомендацій психолога планує і проводить з вихованцями корекційно-розвивальну роботу (з групою або індивідуально). Разом з медичними працівниками забезпечує збереження і зміцнення здоров'я вихованців, проводить заходи, які б їх психофізичному розвитку, відповідає за їхнє життя і здоров'я. Організовує виконання режиму дня, виконання ними домашніх завдань, надає їм допомогу у навчанні, організації дозвілля та в отриманні додаткової освіти, залучаючи їх до художнього і науково-технічна творчість, спортивні секції, гуртки та інші об'єднання за інтересами. Організує з урахуванням віку вихованців роботу з самообслуговування, дотримання ними вимог з охорони праці, техніки безпеки, участь у суспільно-корисній праці. Сприяє прояву інтересу вихованців до певного виду діяльності, свідомого вибору професії, сприяє їх працевлаштуванню і подальшого навчання. Проводить роботу з профілактики відхилень у поведінці, шкідливих звичок. Надає допомогу в організації самоврядних засад у діяльності колективу вихованців. Вивчає індивідуальні здібності, інтереси і схильності учнів, їх сім'ї, житлово-побутові умови. Взаємодіє з батьками вихованців або особами, що їх замінюють. Діє в рамках єдиного освітнього процесу.

Професійні вимоги до вихователя:

Обов'язки вихователя умовно ділять на **повсякденні і епізодичні**.

До повсякденних відносяться обов'язки, пов'язані безпосередньо з керівництвом, управлінням і контролем за діяльністю групи протягом робочого дня.

Прийом дітей.

Організація харчування.

Організація харчування вимагає від вихователя своєчасно направити в їдальню чергових, щоб вони накрили столи. Під час обіду виховatelj стежить за:

апетитом і самопочуттям дітей;

дотриманням санітарно-гігієнічних норм і норм харчування;
культурою поведінки за столом;
культурою прийому їжі;
поставою вихованців.

Після обіду кожен вихованець відносить за собою посуд, чергові витирають столи; не рекомендується переходити до активної діяльності 15-20 хвилин, щоб не порушувалося травлення.

Організація активного відпочинку на свіжому повітрі.

Перед прогулянкою вихователь повинен перевірити ділянку для запобігання дитячого травматизму і прийняти противотерористіческіє заходи (при виявленні сторонніх предметів поставити до відома адміністрацію школи).

У залежності від погодних умов вихователю необхідно простежити за одяганням дітей.

Правила одягання:

1. Одягатися потрібно знизу вгору, тобто спочатку вдягають теплі штани, кофти, потім верхній одяг і взуття.

2. Всі гудзики мають бути застебнуті правильно, шнурки зав'язані акуратно.

3. Вихователь перевіряє, як одягнені діти (можна проводити цю процедуру в ігровій формі, наприклад, оголосивши конкурс на швидкість і акуратність).

Виходячи з цілей і завдань, необхідно проінструктувати дітей про поведінку під час прогулянки, про правила безпеки з метою запобігання травматизму.

Інструктаж повинен бути коротким, чітким, доступним дітям. Під час перебування на повітрі вихователь проводить роботу відповідно до плану, стежить за самопочуттям і настроєм дітей. Після закінчення прогулянки вихователь підводить підсумки, забезпечує порядок повернення до школи, організовує роздягання і стежить за тим, щоб діти привели в порядок взуття та одяг.

Самопідготовка.

Самопідготовка - щоденне навчальне заняття учнів у групі продовженого дня, що передбачає виконання завдань вчителів. Успіх самопідготовки в значній мірі залежить від проведеного на уроці закріплення, тому вихователю необхідно дізнатися у вчителя, як засвоїли матеріал вихованці, - це полегшить його роботу.

Вихователь організовує роботу дітей під час самопідготовки, стежить за дисципліною, виховує звичку самостійно вчитися, бере під свою опіку школярів, які відстають у навчанні. Вихователь не вчитель, він не веде пояснень предмета, не інструктує, як потрібно виконувати завдання, він лише допомагає учням виконувати завдання вчителя.

У групі продовженого дня рекомендується встановлювати такий **порядок виконання завдань:**

починати з самого складного завдання;

чергувати види діяльності;

закінчувати більш легкими завданнями.

Примірний порядок виконання завдання:

1. Математика.

2. Читання.

3. Письмо.

4. Природознавство.

При організації самопідготовки кожному учневі необхідно виконати наступні умови:

намітити план дій;

порядок виконання робіт;

послідовність виконання операцій;

розподілити власні сили та час.

Для виконання домашніх завдань необхідно підготувати робоче місце заздалегідь.

Під час самопідготовки необхідно робити перерву через 20-30 хвилин для активного відпочинку. На всю самопідготовку необхідно витратити не більше 1 години.

Ігрова діяльність.

Після закінчення самопідготовки необхідно організувати ігрову діяльність. При роботі в одновікових групі (1-2 класи) рекомендується широко використовувати іграшки та ігри, знайомі дітям з дошкільного віку. Це допомагає зняти емоційне та психічне напруження.

Необхідні умови для успішної ігрової діяльності:

природність;

тепла турбота і прийняття;

сенситивні розуміння (повний емоційний контакт).

Організація ігрової діяльності планується на всю навчальну тиждень. При плануванні ігрової діяльності потрібно враховувати такі особливості:

не дублювати діяльність першої половини дня (якщо на уроках була висока розумове навантаження, краще давати гри на розвиток комунікативних навичок або сюжетно-рольові);

гра не повинна бути підготовкою до клубного години (якщо гра носить розважальний характер, планується захід іншої спрямованості);

грають не повинні заважати тим, хто ще не закінчив підготовку уроків;

гра повинна відповідати віку, фізичному і психічному стану дитини;

використовувати можна тільки педагогічні ігри (психологічні тренінги може проводити тільки фахівець).

Клубна година.

Клубна година - це захід, що проводиться у виховних цілях. Вихователь готує його заздалегідь, ставить за мету, завдання, визначає прийоми і методи виховного впливу. При необхідності можна залучити до участі вихованців, батьків, членів педагогічного колективу - педагога-організатора, музичного керівника, бібліотекаря, працівника музею та ін

Робота з батьками.

Робота з батьками - один з найважливіших напрямків роботи вихователя групи продовженого дня. Готуючись до зустрічі з батьками, він повинен продумати тактику спілкування з кожним дорослим. При цьому вихователь повинен пам'ятати, що діти беруть з нього приклад, вчать спілкуватися і вести себе в соціумі.

Не слід починати розмову з батьками з претензій до вихованості дитини. Виховання - це спільне завдання батьків і педагога, і результат буде високим, тільки якщо вони єдині у своїх вимогах. "Спочатку про хороше" - ось девіз вихователя. Наприклад, можна розповісти батькам навіть про незначні досягнення їхньої дитини, похвалити його в присутності батьків. Це підвищить її самооцінку і рейтинг педагога як друга. Якщо порушення протягом дня були незначні і учень вже був за них покараний, не варто повторювати зміст проступку. Якщо вихователь потребує допомоги батьків, необхідно сформулювати їх мотивацію на надання такої.

Робота з благоустрою та обладнанням групи.

Організація роботи в групах подовженого дня

Прийом дітей:

1. Перевірити відвідуваність (бесіда з вчителями).
2. Дізнатися про самопочуття, поведінці, успішність дітей.
3. Дізнатися про особливості домашнього завдання.
4. Корективи в плани (якщо є будь-які зміни).
5. У разі необхідності відвідувати уроки у вчителів.

II. На початку роботи:

1. Знайомство з проблемами батьків і дітей.
2. Приймання приміщення групи.
3. Повідомлення дітям плану на день.
4. Проведення індивідуальних і групових бесід з вихованцями.

III. Організація харчування:

1. Організувати чергування в їдальні (графік чергування).
2. Перевірити чистоту рук і рушників.
3. Провести бесіду (про поведінку в їдальні, як тримати ложку, як користуватися серветкою і т.д.)
4. Слідкувати за поведінкою в їдальні.

IV. Відпочинок на повітрі:

1. Йдучи, організувати прибирання та провітрювання приміщення.
2. Простежити за одяганням дітей та одягом.
3. Повідомити план відпочинку.
4. Дати завдання, розподілити обов'язки.
5. Вести спостереження за самопочуттям дітей.
6. Проводити групові та індивідуальні бесіди.
7. В обов'язковому порядку підвести підсумки відпочинку.
8. Простежити за порядком повернення дітей до школи.

V. Виховні заходи в приміщенні:

1. Повідомити план.
2. Слідкувати за участю дітей у проведенні заходів і направляти їх активність.
3. Дати оцінку цієї активності.

VI. Підготовка та виконання домашніх робіт:

1. Забезпечити групу наочними посібниками.
2. Поспостерігати за провітрюванням і вологим прибиранням.
3. Простежити за готовністю робочих місць.

VII. Самопідготовка:

1. Повідомити час, відведений на самопідготовку.
2. Надавати допомогу дітям, проконтролювати виконання домашнього завдання всіма дітьми.
3. Фронтально перевірити виконання самостійної роботи.
4. Перевірити щоденники.

VIII. Завершення роботи групи:

1. Призначити чергових на наступний день.
  2. Прибрати ігри, робочі місця.
  3. Простежити за прибиранням класу.
- 2.2 Взаємодія з учнями, план спільної роботи